בס"ד, גליון מספר 184 • פרשת כי תצא תש"פ • שנה ה'

עטרת עטרת

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אליהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצללה"ה

בק"ק עטרת ישראל
דז'יקוב
ע"ש מרו"ר ר"ק
בעל עטרת ישראל ז"ל
בנשואות
הגה"צ רבי חיים מאיר הורוביץ שליט"א
אב"ד ק"ק דז'יקוב

עטרת ראשינו

ממשנתו של הרב אב"ד שליט"א

מי שאנוס ע"י נכרים לרדוף אחר הערוה האם ניתן להצילה בנפשו של רודף

בפרשתינו כתבה תורתינו הקדושה "וקצותה את כפה לא תחוס עינך", ומפסוק זה ילפי' בספרי שנצטוינו להציל הנרדף מיד מי שירדפהו להורגו, וכדכ' הרמב"ם ז"ל בסה"מ עשין רמ"ז והחינוך ז"ל במצוה ת"ר, עוד כתבה תורתינו הקדושה בפרשתן "כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה" ומפסוק זה ילפי' בסנהדרין ע"ג א' דהרודף אחר הערוה לבא עליה מצילין אותה בנפשו של רודף.

והנה נלע"ד בעז"ה לעורר בדבר החדש, ואע"ג שיראתי שמא יבואו בעלי תרוסין בתורה ויכוני מכה נאמנה, מ"מ לא אמנע מלחוקקו עלי גליון משום כמה מילי מעלייתא דאית ביה.

א] קיי"ל דחייבי מיתות בי"ד שהזיקו פטורים משום דקם לי' בדרבה מיני' ואפי' חייבי מיתות שוגגין אמרי' בהו קלב"מ, והנה הגרעק"א ז"ל בחי' לכתובות ל' ב בד"ה רש"י ד"ה ואי, כתב וז"ל "או די"ל דאף אם חייבי כריתות שוגגים פטורים, מ"מ באנוס לאו דין איסור מיתה יש ב דאונס מן התורה מותר ולא עבר כלום, וג"מ לדידן בחייבי מיתות אם עושה באונס וקרע אז שיראים של חבירו, וצ"ע לדינא", וכן נסתפק המנח"ח ז"ל במצוה רצ"ו אות כ"ו באנוס לעבור על אחד מג' עבירות ועבר ולא נהרג ובאותו זמן הזיק ממון חבירו האם אמרי' בזה קלב"מ.

ב] אמרי' בסנהדרין ע"ד א' דרודף אחר חבירו ובזמן הרדיפה הזיק ממון חבירו פטור, משום דקים לי' בדרבה מיניה דמתחייב בנפשו הוא, שהרי ניתן להצילו בנפשו.

והנה הא דברודף אמרי' קלב"מ אין זה משום דחייב מיתה על עבירה דרציחה, דזה אינו, דאכתי לא עבר על איסור רציחה, ותו, דאפי' רודף באונס גמור נמי מצוה להרגו, וכדחזי' בעובר שמסכן חיי אמו קטלינן לי' וכ' הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' רוצח ה"ט, דהיינו טעמא כיון דהוא רודף ואע"ג דאין לך אונס גדול מזה, ומדחזי' דרודף באונס נמי ניתן להצילו בנפשו בהכרח דאין זה משום דעובר עבירה שיש בה מיתה, אלא היינו טעמא דאמרי' בי' קלב"מ כיון דהותר דמו דמצוה ביד כל אחד מישראל להרגו ולמונעו מהעבירה הוי כחייב מיתה לכ"א מישראל, והתוס' בסנהדרין ע"ג א' ד"ה להצילו כ' דהא דתנן דרודף ניתן להצילו בנפשו היינו להציל הרודף ממעשה העבירה יעו"ש, וכותם ז"ל דרצון התורה למנוע מעשה עבירה דרציחה וגם קטן ההורג הוי מעשה רציחה.

וגדולה מזו יש להוכיח דאפי' היכא דכדי להציל הנרדף א"צ להרוג הרודף אלא ניתן להצילו באחד מאבריו נמי אמרי' קלב"מ, וכדמוכח מהא דכ' המל"מ ז"ל בפ"ח מחובל ה"י דרודף שיכולים להצילו באחד מאבריו דאסור להורגו, דין זה לא נאמר אלא גבי אדם אחר, אבל הנרדף עצמו אינו צריך לדקדק ואם הרגו אינו נהרג עליו, והגרעק"א ז"ל שם בגליון הש"ס מדברי הלבוש ז"ל דלכתחילה אין הנרדף צריך לדקדק אם ניתן להצילו באחד מאבריו, והק' שם הגרעק"א ז"ל דא"כ נימא בי' קלב"מ והרי מדברי הגמ' בסנהדרין ע"ד א' מוכח דלא אמרי' קלב"מ בכה"ג, יעו"ש. ומוכח מקו' הגרעק"א ז"ל דאפי' היכא דאין הרודף חייב מיתה דהא ניתן להצילו באחד מאבריו מ"מ כיון דלהנרדף מותר להרוג הרודף גם בכה"ג, הי' מן הדין דנימא בזה קלב"מ.

ג] אמרי' בסנהדרין פ"א ב' דבועל ארמית קנאים פוגעים בו, והגרעק"א ז"ל בכתובות כ"ט א' ד"ה ועל הכותית, כתב דכיון דאיכא דין קנאים פוגעים בו אמרי' בי' קם לי' בדרבה מיני', ואם בשעת הבעילה הזיק ממון חבירו פטור דאמרי' בי' קלב"מ יעו"ש, והרי בועל ארמית אין במעשה העבירה חיוב מיתה דאין זה ערוה אלא הוי איסור לאו, וא"כ א"א לדון בו קלב"מ משום דעבר על עבירה שיש בו מיתה, אלא בע"כ דכיון דחייבים למונעו מהעבירה ע"י פגיעה בו, מהאי טעמא גופא אמרי' בי' קלב"מ כיון דבשעת העבירה הותר דמו, ואע"ג דהעבירה עצמה אין בה מיתה.

ד] הנה בהא דאמרי' דרודף אחר הערוה ניתן להצילו בנפשו, יש להסתפק באנוס על הרדיפה האם ניתן להצילה בנפשו, וצדדי הספק האם יסוד הדין הוי כדי למנוע הרודף מעבירת גילוי עריות ובאונס ליכא עבירה או דילמא יסוד הדין כדי להציל הנרדפת מפגם, ויש לפשוט הספק מהא דכ' הרמב"ם ז"ל בסה"מ ל"ת רצ"ג דגם קטן הרודף אחר הנערה מצילין אותה בנפשו, ועי' בדברי המנח"ח ז"ל במצוה ת"ר אות ח', והרי קטן אינו בר עבירה ועכ"ז מצילין אותה בנפשו ומוכח דיסוד הדין דהצלת הנערה היינו להצילה מפגם. [אמנם עי' בדברי האור שמח ז"ל בפ"א מרוצח הי"ג].

וכן מוכח מדברי השאילתות ז"ל בפר' וארא שאי' מ"ב וכ"כ המאירי ז"ל בסנהדרין ע"ד א' ד"ה ומגדולי, דהא דרודף אחר הערוה ניתן להצילה בנפשו היינו משום דכשאונסין אותו לפוגמה הוי כאונסין אותו להרגה דפגמא כקטלא הוי יעו"ש דפי' דזהו כונת הכתוב 'כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה', והרי בקטלא גם ברודף באונס ניתן להצילו בנפשו וכנ"ל, וא"כ ה"נ ברודף באונס אחר הערוה ניתן להצילה בנפשו.

ה] אמרי' בסנהדרין ע"ד א' "תניא רבי שמעון בן יוחי אומר העובד עבודה זרה ניתן להצילו בנפשו מקל וחומר ומה פגם הדיוט ניתן להצילו בנפשו פגם גבוה לא כל שכן וכי עונשין מן הדין קא סבר עונשין מן הדין".

ויש להסתפק בהא דס"ל לר"ש דעובד ע"ז ניתן להצילו בנפשו, האם זה דוקא בעובד ע"ז במזיד ומשום חומרת העבירה ציונו הקב"ה למונעו מן העבירה אפי' בכדי איבוד חייו, אבל אם גוי אונסו לעבוד ע"ז אע"ג דיהרג ואל יעבור לא קטלי' לי', או דילמא גם היכא דאונס ע"ז מ"מ עבירת ע"ז מיהא איכא וגם בזה ניתן להצילו בנפשו.

ונלע"ד בעז"ה להוכיח דאפי' באונס כן הוא, דהנה ר"ש יליף לה פגם גבוה מק"ו מפגם הדיוט והיינו מהא דהרודף אחר הערוה ניתן להצילו בנפשו [כ"כ מדברי הרמ"ה ד"ל שם], ומדהוכחנו לעיל דגם הרודף באונס אחר הנערה ניתן להצילו בנפשו, א"כ ה"ה בפגם גבוה, וגם אם נימא דפגם הדיוט דקאמר ר"ש, היינו רודף אחר חבירו להרגו, הא ברודף באונס נמי ניתן להצילו בנפשו וכנ"ל מהא דקטן הרודף אחר חבירו להרגו דניתן להצילו בנפשו.

ואין לסתור דברינו מהא דס"ל לר' אלעזר ב"ר שמעון התם דגם מחלל שבת ניתן להצילו בנפשו ואמרי' התם דה"ט משום דס"ל כאבוה דעובד ע"ז ניתן להצילו בנפשו, וליף חילול שבת מע"ז יעו"ש, והרי חילול שבת באונס פשיטא דאין מצילין אותו בנפשו דאדרבא חייב לחלל שבת באונס בנפשות, ומינה דגם בע"ז באונס אין מצילין אותו בנפשו, הא ליתא, דזיל בתר טעמא בע"ז באונס כיון דדינו יהרג ואל יעבור ניתן להצילו בנפשו, אבל חילול שבת דדינו יעבור ואל יהרג אין מצילין, ואדרבא חיוב גמור לחלל שבת בכה"ג.

ו] הנה יש להסתפק, לדעת ר"ש הנ"ל דעובד ע"ז ניתן להצילו בנפשו, היאך הדין בעבד ע"ז ובאותו זמן הזיק ממון האם איכא בזה דין קלב"מ, והנה בעבד במזיד פשיטא דאיכא דעבירת ע"ז הוי עבירה שיש בה מיתת בי"ד, כי קא מספקא לי בעבד באונס, דמשום עבירה שיש בה מיתה לית לן בה להך גיסא דבחייבי מיתות אונסין ליכא קלב"מ, מי נימא כיון דניתן להצילו בנפשו א"כ הוי כדינא דקנאים פוגעים בו וכדינא דרודף דכיון דהותר דמו אמרי' קלב"מ.

ובפשוטו, איכא למילף מהא דבועל ארמית דקנאים פוגעים בו וס"ל להגרעק"א ז"ל דמה"ט הותר דמו ואמרי' בי' קלב"מ, וכן מכל רודף דאינו נהרג משום מעשה העבירה אלא משום הצלת הנרדף וכנ"ל ואמרי' בי' קלב"מ, וה"נ דכוותה.

ז] נחלקו רבנן קמאי ז"ל במי שרוצים לכפוף קומתו לע"ז או במי שרוצים לזרקו על התינוק להמיתו האם חייב למסור נפשו, דעת התוס' בסנהדרין ע"ד ב' ד"ה והא, דליכא חיוב, אבל דעת הרמב"ם ז"ל דגם בכה"ג איכא חיוב מסירות נפש, וכדכ' מהר"ם חביב ז"ל בס' תוספת יוה"כ יומא פ"ב א', ויליף לה מהא דהרמב"ם ז"ל השמיט שריותא דקרקע עולם יעו"ש, וכ"כ הפנ"י ז"ל בכתובות ג' ב' בדעת ר"ת ז"ל שם בתוס' ד"ה ולדרוש, ועי' בדברי הרא"ש ז"ל בפ"ק דכתובות ס"ד דבכופפין קומתו לע"ז הא דאינו חייב למסור נפש היינו רק משום דהוי בלא מעשה ויליף לה מקרק"ע גבי עריות יעו"ש, ומינה דלהרמב"ם ז"ל דלא ס"ל לשריותא דקרק"ע ה"ה בכופפין קומתו לע"ז, וכ"כ המנח"ח ז"ל במצוה רצ"ה אות י"ז.

והנה בפשוטו צ"ע, דהנה הראשונים ז"ל דכתבו דעל קרקע עולם ליכא חיוב מסי' נתנו טעם לדבר דמה בצע כי תמסור נפשה הא אפשר לכופה בע"כ, עי' בדברי הנמוק"י ז"ל שילהי פ' בן סורר, וא"כ מאי טעמייהו דהר"ת והרמב"ם ז"ל דחייבת למסור נפשה ומה בידה לעשות.

ונלע"ד בעז"ה ליישב דנפק"מ דאם יכולה להרוג עצמה קודם שתיבעל לנכרי באונס חייבת לעשות כן וגם זה נכלל בחיוב מצות קידוש השם שיהרג ואל יעבור, וכן נמי כשרוצים לכפפו ולזורקו על התינוק אם יכול להרוג עצמו ולא יבא לידי שפיכות דמים חייב לעשות כן.

ושו"מ דהגרא"ז ז"ל הי' ד' בקובץ הערות סי' מ"ח אות ח' יליף כן מדברי הרמב"ן ז"ל במלחמות שילהי פ' בן סורר יעו"ש שהאריך בזה.

ואחרי כל דברי האמת והשלום הללו, נלע"ד בעז"ה להוציא חידוש דין בפלא.

מי שאנוס לעבור על אחד מג' עבירות שדינו יהרג ואל יעבור ועבר ולא נהרג, גם להך גיסא דבחייבי מיתות אונסין ליכא קלב"מ, מ"מ בג' עבירות אמרי' קלב"מ, ואמינא מילתא בטעמא, דלבתר דהוכחנו בע"ה דלדעת ר' שמעון דעובד ע"ז ניתן להצילו בנפשו אם הי' אנוס לעבוד ע"ז ובאותו זמן הזיק ממון חבירו פטור מתשלומין דכיון שהותר דמו דכל אחד חייב להמיתו למונעו מהעבירה ה"ז כדינא דקנאים פוגעים בו דכ' הגרעק"א ז"ל דפטור מתשלומין, מעתה אין לן למימר דגם לדידן דעובד ע"ז לא ניתן להצילו בנפשו, מ"מ כיון דדינא הוי דחייב להמית את עצמו כדי שלא יעבור על אחד מג' עבירות, א"כ הותר דמו לגבי עצמו, דמה לי אם אדם אחר יכול להורגו למונעו מעבירה ומה לי אם הוא חייב להרוג את עצמו ולמונע עצמו מעבירה, זיל בתר טעמא, כיון דבעבירה זו דמו הותר ע"י עצמו שפיר שייך בזה קלב"מ.

אלא אם נחלק באופן זה, דהנה הא דבהותר דמו אמרי' קלב"מ לכאו' צ"ע דהא קלב"מ יליפי' בכתובות ל"ז א' מ'ולא יהיה אסון' דאם יהי' אסון לא יענש דמוטל עליו עונש מיתה ומה ענין זה להותר דמו, ובע"כ דמה שמותר לאחר להרגו הוי כאילו הוטל עליו עונש מיתה, וכ"ז שייך היכא דהריגתו הוי ע"י אחר, אבל מה שהוא צריך להרוג את עצמו לא שייך להגדירו כעונש, אלא הוא חלק מחיוב השתדלותו שלא לעבור אחד מג' עבירות, ולא שייך הכא דינא דקלב"מ.

ח] וצ"ל דנפק"מ דחייב להרוג את עצמו קודם שיזרקוהו על התינוק, וכ"כ הגרא"ז ז"ל הי' ד בקובץ הערות.

ט] מעתה לפי"ז נלע"ד בעז"ה לחדש, דמי שאנוס לעבור על אחד מג' עבירות כיון דחייב להרוג את עצמו קודם שיעבור, א"כ הותר דמו לגבי עצמו, וכשם דבהותר דמו לגבי אחרים אמרי' קלב"מ, ה"ה באחד שחייב להמית את עצמו נימא קלב"מ.

י] אלא אם נחלק דכשאחרים מצווין להרגו נחשב כיש עליו עונש מיתה, אבל מה שהוא חייב להמית את עצמו אין זה עונש אלא חלק ממצוות קידוש השם ולא שייך בזה קלב"מ.

תמצית העולה מהדברים

א] נראה בע"ה לחדש הלכה ובהקדם ז' הקדמות. קיי"ל דעובר עבירה שיש בה מיתת בי"ד ובאותו זמן הזיקו ממון פטורים משום קלב"מ ונסתפקנו הגרעק"א והמנח"ח ז"ל בעבר באונס על עבירה שיש בה מיתת בי"ד האם אמרי' קלב"מ.

ב] קיי"ל דרודף שהזיק ממון בשעת רדיפתו פטור משום קלב"מ, והנה התם לא הוי עבירה שיש בה מיתת בי"ד דהא אכתי לא עבר, וגם בקטן הרודף קטלי' לי', ובהכרח דמשום דהותר דמו אמרי' קלב"מ

ג] וכן מצינו בבועל ארמית דקנאים פוגעים בו, וכ' הגרעק"א ז"ל דאם באותו זמן הזיק פטור משום קלב"מ, והרי בעילת ארמית אין בה מיתת בי"ד, ובהכרח דהוי משום דהותר דמו.

ד] יל"ע באנוס לרדוף אחר הערוה האם קטלי' לי', ויש להוכיח מקטן הרודף אחר הערוה דקטלי' לי', ומוכח דאין זה משום העבירה אלא משום הצלת הנרדפת.

ה] דעת רשב"י דהעובד ע"ז ניתן להצילו בנפשו, ויל"ע האם דוקא בעובד במזיד או דילמא אפי' באונס, ויש להוכיח מהא דיליף רשב"י ע"ז מרודף אחר נעה"מ, ומדהוכחנו דהתם גם ברודף באונס ה"ה בעובד ע"ז באונס כיון דדינו יהרג ואל יעבור.

ו] יל"ע בעבד ע"ז באונס לדעת רשב"י והזיק ממון האם אמרי' בי' קלב"מ, ויש להוכיח מרודף ומבועל ארמית דמשום דהותר דמו אמרי' קלב"מ, א"כ ה"ה בעובד ע"ז באונס.

ז] נחלקו רבנן קמאי ז"ל בשרוצים לכופפו ולזורקו על תינוק האם יהרג ואל יעבור וכן באונסה ליבעל בקרקע עולם, ודעת הרמב"ם ז"ל דיהרג ואל יעבור, וצ"ע מה בצע כי יסור נפשו הא האנס יכול לכופו בע"כ.

ח] וצ"ל דנפק"מ דחייב להרוג את עצמו קודם שיזרקוהו על התינוק, וכ"כ הגרא"ז ז"ל הי" בקובץ הערות.

ט] מעתה לפי"ז נלע"ד בעז"ה לחדש, דמי שאנוס לעבור על אחד מג' עבירות כיון דחייב להרוג את עצמו קודם שיעבור, א"כ הותר דמו לגבי עצמו, וכשם דבהותר דמו לגבי אחרים אמרי' קלב"מ, ה"ה באחד שחייב להמית את עצמו נימא קלב"מ.

י] אלא אם נחלק דכשאחרים מצווין להרגו נחשב כיש עליו עונש מיתה, אבל מה שהוא חייב להמית את עצמו אין זה עונש אלא חלק ממצוות קידוש השם ולא שייך בזה קלב"מ.

עטרת זקנים

לקוטים ונפלאים מתורת רבה"ק מדז'יקוב ז"ל

כי תצא למלחמה על אויביך כו' ונתנו ד' אלקיך בידך ושבית שביו (כא י).

י"ל על דרך שאנו אומרין 'תשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה'. דאם שלשה אלה יעשה, על ידי זה יוכל לצאת לאור משפטו, ויהיה זכאי בדינו נגד הצר הצורר העולה ומסטין ולוחם נגד האדם תמיד, שזה הוא האויב האמיתי.

וזהו **'כי תצא למלחמה על אויביך'**, שהוא היצר הרע כדאיתא בספרי קדש, **'ונתנו ד' אלקיך'**, שהשי"ת ימסור אותו שיהיה ברשותך לבל יוכל להרע לך, וזהו **'בידך'**, על ידי מצות **צדקה** הניתנת ביד, כמ"ש במדרש (ויק"ר) 'וירא לכרובים תבנית יד אדם' - אין לך דבר שמעמיד עליונים ותחתונים אלא צדקה הניתנת ביד'. **'ושבית'** הוא תשובה, **'שביו'** רומז על תפלה שתקנו ג' אבות המרומזים בג' קוין, וג' פעמים ק"ו עולה שבי"ו, גם שבי"ו עולה קו"ל יעק"ב, על דרך הכתוב 'הקול קול יעקב', שבשלשה אלה יצא זכאי ממלחמות היצר הרע, להעביר מאתו כל גזירות רעות אכי"ר.

(אמרי נועם)

א"י, דקאי על מלחמת היצר אשר בכל יום מתחדש על האדם בתחבולות שונות ומשונות אם לא במעשה הרי במחשבה, וכבר החמירו חז"ל בחומר הענין באמרם הרהורי עבירה קשים מעבירה, והעצה להינצל מזה הוא בכח התורה הק', שעל ידי שהאדם דבוק בה ביגיעה וחשקה ומתדבק בקדושת התורה בזה הוא מבטל כח היצר, וכדאיתא ברש"י (ב"ב טז.) על מה שאמרו בגמרא (שם ובקידושין ל:) 'בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין' וז"ל: 'שהיא מבטלת הרהורי עבירה', וכלשונו הזהב של רבינו הרמב"ם (סוף הל' איסורי ביאה פכ"ב) "גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת ערוות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, וכנודע מהקדמת האבני נזר לספרו 'אגלי טל'.

ותמצא נחת אשר **הרהו"ר עביר"ה קש"ה מעביר"ה** בגימט' עה"כ **והא"ר עיינ"ו בתורת"ך**, שע"י שיאר עיניו וישמח בדברי תורה ינצל מההרהורי עבירה.

ומרומז במקראי קודש **"כי תצא למלחמה על אויביך"** הוא האויב הגדול היצר הרע, **"ושבית שביו"** וברצונך לנצח אותו, תעצה לכך הוא ע"י **"וראית בשביה אש"ת יפת תוא"ר"** רומז על התורה הק', שעליה דרשו חז"ל אל תקרי 'מורשה' אלא מאורשה, וכינו אותה בשם "תואר כלה מאד נתעלה" שתראה למצוא את התורה הק' בדרך של **"וחשקת בה"** בדרך חשקה ותשוקה ועי"ז תידבק מוחך וראשך בתורה וממילא תתגבר ותנצח במלחמתך נגד היצר.

(רבינו שליט"א)

ברש"י ז"ל **לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר.**

פי', כי בלא יצה"ר א"א להיות חדוותא דשמעתא ופלפולא דאורייתא. וזה **לא דברה תורה**, שאין יכולים לומר תורה, אלא כנגד יצה"ר, בלתי אם היצה"ר עומד כנגדו ואז יש לו חדוותא דשמעתא.

גם לא דברה תורה אלא כנגד יצ"ר הר"ע, אותיות שכנגד יצר הרע, היינו, הא"ת ב"ש שלו, מספר קמ"ח, כי אם אין קמח אין תורה. **וזהו לא דברה תורה**, שלא נוכל לדבר וללמוד תורה, רק כנגד היצה"ר, אם נשפע קמ"ח. ובפרשה זו נרמז השפעות הפרנסה כמ"ש במקום אחר.

(עטרת ישועה)

בגמ' (קידושין כא:) **'לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע'.** ונראה לפרש על פי מאמרם ז"ל (סנהדרין קז.) אצל דוד המלך ע"ה שלקח את מעכה במלחמה מדין יפת תואר, וביקש מהקב"ה שימחול לו על עוון זה ועשה תשובה, עיין בתוספות יומא (כב:): שקבל דוד עליו יסורים על חטא זה, ונצטרע ששה חדשים, ולבסוף נמחל לו, עיי"ש. ותראה רמז לזה, כי התיבות **"לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע"** בגימטריא **"מחל המקום לדוד עון יפת תואר"** עם הכולל.

ותראה עוד רמז, כי התיבות **"כנגד יצר הרע"** בגימטריא **"אברהם יצחק יעקב דוד"**, דהיינו, כיון שמחל הקב"ה לדוד על אותו עוון של יפת תואר, נכלל הוא עם ג' אבות להשלים רגל רביעי במרכבה, ונעשה **"מרכבה שלימה"** שעולה ג"כ במספרם.

(רמזי הפלאות)

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך.

רומז אשר עיקר בנין המלכות בימים האלה הוא על ידי היראה, ועיקר היראה הוא ענוה, כמ"ש 'עקב ענוה יראת ד'. ועל כן **יראה"ת הוי"ה** עולה **עפ"ר ואפ"ר.** וזהו **'תבנה בית חדש'**, היינו, לבנות קומת המלכות על ידי **ואנכ"י עפ"ר ואפ"ר** עולה **בי"ת חד"ש. 'ועשית מעקה לגגך'**, היינו, לשמור עצמו מגאות כדאיתא בספרים.

(אמרי נועם)

עטרת זהב
פרקי הגות ומחשבה בפרשה

בַּהֲמוֹת שָׂדֶה תַּעֲרוֹג אֵלֶיךָ

מיכאל הידק את חליפת ההצלה אל גופו המפרפר, הידק את משקפיו היטב לאפו ולעיניו השורפות, ריח מלוח דקיק היכה באפו ועיטש אותו קלות, רוח ים הרעידה את גבו, עומד הוא - אחד מחמש עשרה נבחרים, שהבקיעו את השערים בתחרויות שחייה שונות, והתקדמו לעבר קורסי צלילה מיוחדים - לקפוץ אל המים. עתיד מזהיר הובטח לו עת יקבל את תעודת הצלילה הנכספת, הצעות עבודה שונות ומגוונות יתגלגלו לפתחו, עת יוכתר כאלוף ארצי לצלילה או תת אלוף.

האמת היא שלא רק הצעות עבודה כאלו או אחרות "מדברות אליו" ודוחפות אותו לרצות להצליח בקורס המיוחד. מיכאל חובב ים מושבע, שבילי ימא נהירין לו כשבילי עיר מולדתו, כבר בגיל צעיר מאד, ידעו כולם כי עתידו של מיכאל בים. בעודו כבן שנתיים כשהוריו לקחוהו לים, היה עומד מרותק, מביט בגלים המתנפצים אל נקיקי הסלעים בערגה, משקיף אל האופק, אל השמים הנושקים בחדוה את קצה ים האחרון, צוהל לקראת כל מפרס אנייה הניבט ממרחקים, ויוצא מכליו למחזה גלשן שובב העולה ויורד עם הגלים כספוג קליל, חסין מעידות.

הים מרגיע את מיכאל. הים מעורר את חשיבתו. הים מאזן את רוחו. הים מדליק אותו. מיכאל הוא ים, וים הוא מיכאל.

לא מובן אם מרוב התרגשות אם מחוסר ניסיון, מיד בקפיצה הראשונה למים, כאשר המדריך שאג לעברו 'חץ למטה היכון וקפוץ' - מיכאל איבד את שיווי משקלו, הקפיצה היתה ממש לא מוצלחת והנסיקה לתוך המים היתה חלשה ביותר. הוא עבר למצב שחייה וחזר למקפצה. מחכה לתורו, ובינתיים כובש פניו בקרקר המזח, אינו מעז להביט לעבר חברי ה"נבחרת".

בסיבוב השני הוא נפל במקום לזנק, הנפילה היתה נסית, בטנו אמנם לא התבקעה אך החבטה במים הגועשים חבלה בו והוא נזקק לטיפול רפואי. כעבור שבועיים, כשפציעותיו הגלידו, ובטחונו שב אליו, הוא עמד שם שוב, מנסה את מזלו, מאזין ברוב קשב למדריך, מתרכז בהסבריו, מצייר לעצמו במחשבתו איך לקפוץ, איך לצלול, איך לשקוע, איך להישאר ואיך לצוף.

ובהגיע תור מיכאל, הוא שוב מעד, והפעם הוא צלל צלילה חופשית ללא שליטה, עוד רגע והוא טובע, המדריך קפץ לעברו ומשה אותו מהמים בנשימתו האחרונה. עוד ניסיון אחד לא מוצלח, ומיכאל הולך לביתו, אבל וחפוי ראש.

הוא החליט לנסות לבדו. למחרת, הוא היה בבריכה שבסמיכות לביתו. נשם עמוקות ויישר את גופו, החליק אל המים ושוב התבלבל והמריא מיידית למעלה. בניסיון העשירי מיכאל בעומק שני מטרים בלבד מתחת למים, ולפתע הוא מאבד שליטה ומתחיל לבלוע מים בכמויות גדולות, הוא מאבד עשתונות והכרה, ברגע הנכון המציל עובר לידו ומבחין מיידית במצוקתו, הוא חש לעזרתו, שירותי ההצלה שמוזנקים למקום שואבים מים מריאותיו, הוא שוכב כדומן, מועבר לבית החולים ומתעורר כעבור יומיים.

הוא מבין ברוב כאב, שלא הושם חלקו עם צללני ישראל.

כעבור שני חודשי שיקום הוא חוזר לבריכה, חוזר לים, שוחה את הנשמה שלו, נהנה מכל רגע, הן מי אלוף כמיכאל בשחייה...

וברגע של שגעון גדלות, הוא שוב מנסה את מזלו בצלילה ושוקע, חוויות העבר מאותתות לו מייד והוא עולה מייד על פני המים. נושם נשימת רווחה עמוקה. וברגע של חולשה נוספת הוא מנסה שוב, וכמעט טובע...

ובסוף הוא משלים.

הוא לא יכול. וזהו!

מיכאל הוא ים, וים הוא מיכאל. הוא נמצא תמיד בים, הוא שוחה קילומטר ברציפות ובנשימה אחת, הוא טוב בחתירה, בשחיית בטן, בשחיית גב - אבל לא בצלילה. מיכאל הוא לא "צוללן".

ותמיד כשהוא מנסה שוב, הוא מקבל את חייו בנס.

עד שהוא מפסיק לסמוך על הנס, סופית. הוא לא מסכן את עצמו. לא מנסה אפילו.

ואף על פי כן - הוא שחיין מעולה.

• • •

בחודש אלול אנחנו שבים בתשובה על כל מה שעשינו במשך השנה, על כל מה שאנחנו בכלל אנחנו.

לכל אחד מאתנו יש איזשהו חוג צלילה שבו אנחנו לא מצליחים כלל. איזושהי נקודת משבר, **שכל פעם** כאשר נעבור דרכה, ניפול. לא נצליח.

אולי היינו צריכים להרים ידיים ולא לנסות, למצוא "דרכא אחרינא" ולדעת שבדרך הראשונה אנחנו נופלים.

אבל קשה לנו להשלים עם העובדה הזאת.

מה אנחנו בהמות? חיות השדה? מה, אין לנו שליטה על ליבנו? על עינינו? על פינו? על איברנו?

ואנחנו מעמיקים, מתבוננים, ומסכימים שוב לעבור סמוך לגבול, בדרך הראשונה, לראות אולי אנחנו כבר כן בעלי בינה ודעת, אולי רמת המשכל גברה עלינו, אולי ליבנו יהיה ברשותנו, אולי והלואי.

ואנחנו עוברים שוב על הגבול הדק, בודקים, האם אנחנו אנשים או לא, האם אנחנו ברי שכל או לא.

ומגלים להוותנו. שלא!

שאנחנו בהמות. אוי געוואלד.

• • •

אך הבה נעיין, האם יש לנו תפקיד לעבוד ו"להפוך את החומר שלנו לצורה"? נראה שלא.

אנחנו כן צריכים לשמור את תרי"ג המצוות בדקדוק, לקיים את מצוות העשה, ולהיזהר מלעשות עבירות, עד כאן. ואם יש איזו עבירה שאנחנו מתפתים אליה במקום או בזמן מסויים, אנחנו חייבים להיזהר מלהיפגש עמה.

כן, המצב האידיאלי הוא, שהמח, עם שלל ידיעותיו והבנותיו בדקדוקי המצוות למיניהם - ישלוט על הלב, ששריר לא ינוע בפנינו לנוכח דבר הנוגד את רצון השם.

אבל המצב המצוי איננו כך. ככה אנחנו, וכנראה ככה ה' רוצה אותנו, מורכבים מ"חומר וצורה", מורכבים מ"אורות וכלים", וחלק מהכלים גסים ועבים במיוחד.

ובנפש עגומה, אך ברורה והחלטית, עלינו לדעת שיש דברים שחזקים מאיתנו, שישנם מקומות או מעשים שמרחיקים אותנו מה' מבלי יכולת בחירה.

ולדעת שאנחנו בהמות.

ולהשלים עם כך, שאנחנו בהמות.

ולשמוח שאנחנו בהמות.

שכן הוא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בהמה. וזה בחינת (שמות לו א) **'כל אשר נתן ה' חכמה בהמה', היינו שהוא חכמה לעשות עצמו כבהמה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה** (חולין דף ה:) **על פסוק** (תהלים לו ז) **'אדם ובהמה תושיע ה" - אלו בני אדם שיערומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה. וכמו שאמר אסף** (תהלים עג כב) **'ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך'.**

ואם עיני שכל לך, תבחין בפרשתנו (כי תצא) כמה פעמים, שהתורה גם משלימה עם כך שלפעמים אנחנו בהמות... הלואי רק לפעמים.

לעטר כתורא
דרושים נאים לפרשת השבוע

דאכיל מן חבריה - בהית מסתכל ביה

בפרתשנו אנו עומדים על חילוק קיצוני ביחס לשתי אומות שהרעו לכלל ישראל. שמצד אחד כתיב - "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו', על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך", ומצד שני, למצרים, שהרעו אף הם, ועצם השעבוד נעשה על ידם, התורה מצווה אותנו להתייחס אליהם ביחס ההפוך בדיוק "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו". ובכמה ראשונים מצאנו שסיבת החילוק היא שעל אף השעבוד הנורא והאיום שהעבידנו מצרים, עלינו לזכור את הטובה שעשו לנו המצריים בראשונה "כי גר היית בארצו", חיוב הכרת הטוב.

והנה לגבי מואב, התורה מנמקת את הסיבה לריחוק בכך שלא קדמו אותנו בלחם ובמים, ועוד ששכרו את בלעם לקלל, ובפשטות נראה שהם שתי סיבות שונות. אמנם יש מקום לומר שדבר אחד הוא, שראשית יש לתמוה מה התביעה הגדולה שלא קדמו בלחם ובמים, וכי מחיוביים הם בזה. וכתב ע"ז הבכור שור (מהמדרש) - "שהיה להם לקדם, שהרי אברהם אבינו גידל לוט בביתו והצילו מן השבי ומילט לוט מן ההפיכה". נמצינו, שהחילוק בין שתי האומות הללו הוא באותה הנקודה, למצרים אנו מחויבים לזכור חסדים ראשונים, ואילו מאוב לא זכרו לנו את החסד של אברהם אבינו שבזכותו הם קיימים בכלל. והנה מי שקיבל טובה יכול לנהוג בשלשה אופנים, א' הוא יכול להחזיר טובה מכנגד, שזה הוא החיוב של הכרת הטוב, ומצד שני הוא יכול שלא להחזיר טובה, ובזה יש ב' אפשריות, או שרק לא יחזיר טובה ויהיה 'כפוי טובה', דהינו כופה את הטובה שהוא מחויב להחזיר, אמנם הוא יכול לא רק שלא להחזיר טובה אלא גם להשיב רעה תחת טובה. והחילוק בינהם מהותי הוא, שהנה חז"ל לימדונו ממשה רבינו ע"ה שלא רצה להכות את היאור 'שבאר שאדם שתה ממנה לא יזרוק לתוכה אבן', והדבר תמוה, למה הצורכו חז"ל ללמדנו זאת, וכי יש לך אדם יותר מטורף מאשר אדם צמא המוצא באר המרווה את צמאונו וכל מה שהוא מוצא לנכון זה רק לזרוק לתוכה אבן?! מי היה מעלה בראשו דבר שכזה שחז"ל הוצרכו ללמדנו זאת?!

אמנם הפתרון לזה נמצא בירושלמי (פ"א דערלה) שכשאר גדל עץ בין שני עצים, אחד ילדה (דהינו ערלה) ואחד זקנה, ואין אנו יודעים האם העץ החדש יונק מהילדה ודינו להיות ערלה או שהוא יונק מהזקנה, הכלל הוא שתלוי לאן הפנים שלו נוטים, אם פניו כלפי הילדה הוא יונק מהזקנה ואם פניו כלפי הזקנה אז הוא יונק מהילדה, והטעם בזה אומר הירושלמי - "סימנא דאכיל מן חבריה - בהית מסתכל ביה", מי שאוכל מחברו נבהל מלהסתכל עליו! שכשאר אדם מקבל טובה הוא מרגיש בושה גדולה עד כדי כך שהוא אינו מסוגל להסתכל בפני מי שהטיב עמו! וההרגשה הזו יכולה להביא את האדם לשלשה דרכים - א' "ואכלת ושבעת וברכת", תכיר טובה ותחזיר טובה, ב' לחיות עם הבושה והעיקר שלא להחזיר טובה, ג' להיות כופר הכל, הנפש לו כ"כ לא סובלת את הרגשת הבושה של להיות חייב לשני שהיא תמציא אצלו שנאה כלפי המטיב עמו ותעלה אצלו כל מיני תירוצים למה בכלל הוא לא עשה למענו כלום, עד כדי כך שהוא יבוא לזרוק אבן לבאר שממנה הוא שתה! והעיקר לא להרגיש את הבושה. מואב לא רק שלא החזירו טובה וכפו את הטובה, אלא החזירו רעה תחת טובה, ששכרו את בלעם, א"כ סימן הוא שהם עם בלי בושה, ולזה אין תקנה. לכן ציוותה התורה "לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימיך לעולם", שהרי הם יחזירו לך רעה כנגד, א"כ נמצאת מחטיאם. וזו כוונת הפסוק במשלי "משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו", אין זה בתורת עונש, אלא שהבורא כביכול נמנע מלהטיב עם כזה בן אדם, שהטובה בשבילו היא הגורמת לו לחטוא.

עטרת פז
ממחשבת המוסר

שבת קנו: ואף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר "ויוצא אותו החוצה" אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע בן ביתי יורש אותי, אמר לו לאו, כי אם אשר יצא ממעיך. אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל. מאי דעתיך, דקאי צדק [רש"י: שהוא מזל שלך] **במערב** [שהוא מקום מצונן ואין ראוי להוליד] **מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח** [במזרחו - שהוא מקום חום] **והיינו דכתיב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו.**

יש בעולם מהלך טבעי, הקב"ה נתן כח לכוכבים, אבל הנהגת ה' מעל הכוכבים וגם אברהם שנולד במזל צדק, אין עם זה שום בעיה אפשר לקחת את הכוכב ולהעביר אותו למקום יותר מוצלח... הוא אשר תקנו חז"ל בתפילה "**ומסדר את הכוכבים ברקיע כרצונו**" וזה יכול להשתנות כל ערב.

אחרי הקדמה זו ניתן להבין מש"כ רבה"ק בליקו"מ רלא, וז"ל בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים: "וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים" רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּל דָּבָר כִּי כָּל הָרְפוּאוֹת עַל יְדֵי כּוֹחוֹת הַגַּלְגַּלִּים שֶׁהֵם צְבָא הַשָּׁמַיִם וְכָל אֶחָד נוֹתֵן כֹּחַ בְּאֵיזֶה סַם וְעֵשֶׂב הַשֵּׁייָך לוֹ וּמֵהֶם מְקַבְּלִים הַסַּמִּים וַעֲשָׂבִים כֹּחַ לְרָפְאוֹת וּכְשֶׁצְּרִיכִים רְפוּאָה מִתְחַבְּרִים כָּמָּה כּוֹחוֹת מֵהַגַּלְגַּלִּים שֶׁזֶּה נוֹתֵן כֹּחַ בְּעֵשֶׂב זֶה וְזֶה בְּעֵשֶׂב אֶחָד וְכֵיוֹצֵא וּמִתְחַבְּרִים כֻּלָּם וְעוֹשִׂין מֵהֶם הַרְכָּבָה לִרְפוּאָה עַל כֵּן טוֹב לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֵת שֶׁאוֹמְרִים : "וּצְבָא הַשָּׁמַיִם" וְכוּ שֶׁאֵז בָּאִים כֻּלָּם לְהִשְׁתַּחֲוֹות וְלִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ שְׁיַצְּוֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לָהֶם שֶׁיַּמְשִׁיכוּ אֵלּוּ הַכֹּחוֹת הַצְּרִיכִים לִרְפוּאָתוֹ בְּתוֹךְ חֲתִיכַת לֶחֶם אוֹ בְּדָבָר אַחֵר וְיִתְרַפֵּא מִמֵּילָא כֵּן יְהִי רָצוֹן.

השתחויה זה ענין של התבטלות, גם צבא השמים משתחוים ומודים שהכל ממנו יתברך לכן זה הזמן להתפלל ולבקש כי עכשיו יש את הדעת שגם כוחות הטבע כפופים להשגחת ה'.

אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם על ימנע עצמו מן הרחמים, כי הרחמים לא שיכים להנהגה הרגילה של העולם, לא להנהגה הטבעית ואף לא להנהגה של שכר וענוש אלא בהנהגה עליונה שלפני כל העולמות מה ששיך לרצון הראשון של הבריאה שהוא רחמים אין סופיים, ובתפילה אנו מעוררים את הרחמים הגמורים, רק צריך להתפלל באמת עם לב ולהאמין שהקב"ה כל יכול ובעיקר רוצה להיטיב כי הוא רחום וחנון.

עד כאן הדברים מוסבים על ענייני העוה"ז אולם גם בענינים רוחנים כגון טבעי בני אדם תאוות ויצרים או כל קושי שיש לאדם בעבודת ה' גם כאן צריך לדעת **שתפילה משנה את הטבע** ואדם יכול בתפילה להתפך לצדיק בעל מידות טובות, על ידי תפילה אפשר להיות למתמיד גדול וכן על זה הדרך.

עטרת המקרא
באורים בפרשה בדרך הפשט

השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים כו' (כד,ח).

שבת קלג. בשר אע"פ שיש שם בהרת יָמול. הא למ"ל קרא דבר שאין מתכוין הוא כו'. וצ"ע למה נחשב אי"מ, והא מתכוין לקציצה. ותירץ הרשב"א דאי כתב רחמנא בפירוש השמר בנגע הצרעת שלא תקוץ ה"נ, אלא השמר בנגע הצרעת כתב רחמנא, כלומר **שלא יטהרנו אלא בהוראת כהן** ואנן הוא דאמרינן דכיון שכן אסור לקוץ בהרת שמטהר הוא בקציצתו, והלכך כשקוצץ לשם מילה הו"ל א"מ אצל טהרה.

והנה בספרי נתרבו אף נגעים טהורים לאיסור קציצת בהרת. וקשה דאם האיסור הוא שלא יטהרנו, איך נתרבו נגעים טהורים. וצ"ל כמש"כ התוס' רי"ד, דנגע טהור היינו נגע מד' מראות נגעים אלא דהוא עמד ב' שבועות ולא פשה ולא הביא סימן טומאה, **דכיון שראוי להיות טמא** אסור לקוצו עכ"ל. אולם לדעת רש"י דנגע טהור מיירי גם בנגע שאינו מד' מראות נגעים, כגון בהק, לא מסתבר לומר כדברי הרשב"א. ושוב צ"ע אמאי קרי ליה דבר שאי"מ.

והנה כתב הרשב"ם, השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות - שאפילו הוא מלך כעוזיה לא יכבדוהו אלא יסגירוהו וישלחוהו ובדד ישב. שהרי תזכור את אשר עשה ד' אלקיך למרים, שאע"פ שהיתה נביאה ואחות משה לא חלקו לה כבוד אלא תסגר שבעת ימים עכ"ל. ונראה דאף איסור קציצת בהרת הנלמד מהך קרא, יסודו שלא להעלים את הנגע מעיני הכהן. וכ"מ ברמב"ן, וז"ל, יוסיף לאו בקוצץ בהרתו או גם בנמנע מהראות נגעו לכהן. והנה אף הבהק צריך להראות לכהן (ויקרא יג,לט), ולכן ס"ל לרש"י דאף הוא נכלל בלאו דהשמר בנגע הצרעת. ומצא דאף לדעת רש"י האיסור הוא לא מעשה יבש - קציצת הבהרת, אלא קציצה ע"ד להעלים הנגע מעיני הכהן, וי"ל לפ"ז דקציצת מילה שאינה למטרה זו, נחשב דבר שאי"מ, ע"ד תירוץ הרשב"א.

בשבועות ד. מבואר דמלקות דקציצת בהרת אינה אלא בד' מראות נגעים, וצ"ב על רש"י. ונראה דאף לדעת רש"י חיוב מלקות אינו אלא בד' מראות נגעים שעומדים להראות לעיני הכהן בכל רגע נתון, וזה עיקר הלאו הנאמר בלשון ציווי "השמר **בנגע הצרעת**". משא"כ בוהק רק מסתעף ללאו בקרא ד"לשמור כו' **ככל אשר יורו**", כיון שאף הוא הוצרך להוראת הכהנים. ועיקר החילוק בין המלקות ללאו, כתב הרמב"ם פ"י מטומאת צרעת, אלא דהרמב"ם כתב דמלקות תליא באהנו מעשיו (ומשמע כהרשב"א דעיקר הלאו הוא שלא לטהר את הנגע בלא הוראת כהן), **וברש"י** י"ל דמלקות הוא בסוג נגע שעומד להראות לכהן בכל עת, דאזי קציצתו מפקיעתו מדינו.

עטרת הסידים
ממשנת החסידות על פרשת השבוע

קבלת יסורים באהבה (ב)

חודש אלול - חודש הרחמים והסליחות, מתייחדת בהארת פנים מיוחדת של 'אני לדודי ודודי לי' וכמו שגילה לנו רבינו האריז"ל בהמשך הקרא 'אני לדודי ודודי לי **הרועה בשושנים**', כאותה שושנה שיש לה י"ג דרחמי, כך קודשא בריך הוא מתגלה ורועה את בניו אהוביו בי"ג מכילין דרחמי בהארת אותן י"ג מדות של רחמים ועי"ז יכול איש הישראלי להתקרב לפניו ית"ש, 'אני לדודי ודודי לי'.

אותן י"ג מדות שנתעטף הקב"ה באלו הימים - ארבעים יום שעלה משה למרום בפעם השלישית - כשליח ציבור ולמדו למשה רבינו ע"ה והבטיחו נאמנה שאינן חוזרות ריקם עד לשיא הנחמה והכפרה 'ויאמר ה' סלחתי כדבריך' אשר נאמר ביום הארבעים יום הכפורים, אותן מידות של רחמים בהם מתנהג הקב"ה האב הרחמן עם בניו ומקרבן אליו.

מאידך תפקידנו לעורר אותן י"ג מדות של רחמים ע"י הארת פנים והתנהגות במידות אלו ביננו לבין חבירינו, וע"י ההתנהגות בין אדם לחבירו במדות הרחמים והחסד מעוררים לעילא את הנהגה זו, כאותה המלצה של הרה"ק רבי ירחמיאל יצחק מאלכסנדר זי"ע בעל ה'ישמח ישראל' להגות בימים אלו בספה"ק תומר דבורה לרבינו הרמ"ק אשר מיוסד על מידות הרחמים לתרגומם לשפת מעשה, וכבר נודע מהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע ושאר ספרים וסופרים בפרשת שופטים שע"י ש'צדק צדק תרדוף' עי"ז נזכה ל'ושפטו את העם משפט צדק'...

ומענין לענין באותו ענין, יאירו דברינו במאמר נפלא רביה"ק בעל ה'אמרי נועם' זי"ע בענין יסורים ממרקים עוונותיו של אדם משולב כמין חומר בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ובי"ג מדות של רחמים, וזל"ק (בפר' ואתחנן):

אמרו ז"ל (ברכות ה.) '**יסורין ממרקין עוונות של אדם**', דנלמד בקל וחומר משן ועין. וחד אמר נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, מה המלח ממתקת את הבשר אף יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם, עיי"ש. הנה החילוק בין שתי מימרות האלו הוא כמו דאיתא במפרשים (עיין יערות דבש ח"א ד"י), כי יש ב' מיני יסורים ר"ל, אחד מצד השגחת הבורא ב"ה, ואחד מצד הסתרת פנים, ונמסר חלילה לפגעי הזמן ומקרים רעים ר"ל. והנה להאי דיליף בקל וחומר, אם כן אמרינן דיו לבא מן הדין כו', וכמו בשן ועין דווקא כשרבו מכה שיונו, אבל לא כשנעשה על ידי אחר, כמו כן היסורים הבאים במקרה ופגעי הזמן אינן ממרקים עוונותיו כלל. אבל אי ילפינן מגזירה שוה דברית, אין חילוק, כי כמו שהמלח ממתיק את הבשר בכל האופנים, כן היסורין.

"וידוע אשר י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הם נגד י"ג מדות של רחמים (עיין בספר מגיד דבריו ליעקב סימן קמז, ובברכ"ע מאמר אילו של יצחק פרק לח, ובבני יששכר מאמר ה ממאמרי ראש חדש סימן ג בשם המגיד ממעזריטש זי"ע). נמצא מאן דיליף מקל וחומר הוא בבחינת שם 'אל' הרומז על חוזק הגבורות, כמבואר בתוס' ראש השנה (יז: ד"ה שלש עשרה), על כן מחמיר ואומר דהיסורין הבאים בהסתרה אינם ממרקים. אבל האי דיליף מגזירה שוה שהוא נגד 'רחום', הוא מן המקילין, ודורש טוב לעמו, אשר בין כך ובין כך הם מכפרים על העוונות מגזירה שוה דנאמר ברית. וזהו '**כי אל רחום ד'**', היינו, שכביכול יש בו שתי המדות, שם '**אל**', וגם שם '**רחום**', ולזה '**לא ירפך ולא ישחיתך**', היינו, אף שהוא כביכול לא יהיה המשחית אותך, רק שיבוא בהסתרת פנים חלילה, עכ"ז יהיה לטובתך, כי '**לא ישכח את ברי"ת אבותיך**', היינו האי גזירה שוה שנאמר ברי"ת ביסורין, יען כי הוא בבחינת רחום כביכול שהוא מכוון נגד גזירה שוה, על כן אפילו היסורין הבאים בהסתרה הם מכפרין העוונות, ונקה האיש מעוון וממשיך עליו כל טוב אמן".

ועל דרך העבודה דאליבא דרבי יוחנן דדריש ק"ו '**צריך האדם להאמין שהיסורים מן השי"ת בעצמו**' (כשלון הרה"ק מצאנז זי"ע בהגש"פ, אשר צעד בדרך דרוש זה, ולכן 'ריו"ח כי מטי להאי קרא ד'זהיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות' בכי עיין בארכיות ב'פרדס יוסף' פר' וארא בשם הגה"ק משמשן מאוסטרופולי זי"ע). **והעיקר הוא לקבל** היסורים, שהאדם ישכיל בדעתו לקבל באהבה ובדומיה גזירת המלך, וכמו שהובא בשבוע שעבר אשר בעת אשר האדם משים על לבו שמאת ה' היא זאת הרי בזה גופא היא ממתיק הדינים והגבורות ונופלת כל החומות כמשלו הנודע של מרנא הבעש"ט הק' זי"ע הובא ב'דגל מחנה אפרים'.

וכך הוא מנהג חסידים ואנשי מעשה לומר בפה מלא על כל הרפתקיו דעדו עליה הפסוק 'ראה ענוי ועמלי ושא לכל חטאותי' כמו שמביא הרה"ק מהרצ"א מדינוב זי"ע בעל בני יששכר בספרו אגרא דפרקא (קכד):

"לא יחשוב האדם על שום דבר שהוא במקרה, ואיזה סיבה גרם, רק הכל בהשגחת הש"י, ומי שנותן דעתו על המקרים עליו הכתוב אומר ואם תלכו עמי קר"י והלכתי וכו', **וקבלתי, בעת שיזדמן לאדם איזה ע'גום וצער יזכור ויאמר הפסוק** (תהלים כה יח) **ראה ענוי ועמלי ושא לכל חטאותי, בכדי שישים אל לבו שהוא בהשגחת הבורא על עונותיו [להזכירו כדי לפשפש במעשיו]**, כי כמה וכמה עונות יש לו לאדם שאינם מתכפרין ע"י תשובה ויוה"כ, רק תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין, והש"י שולח לו יסורין קלין כדי לכפר עונותיו, וז"ש רז"ל (ערכין טז:) היכי דמי יסורין אפילו הושיט ידו לכיס וכו', והוא דוקא כשמשים אל לבו שכל תנועותיו בחפץ הבורא. הבן הדבר.".

ומעשה נורא בזה מסופר בספר שיח שרפי קודש (ערך יסורים): פ"א הי' בא הה"ק אברהם יהושע העשיל ממעזבוז זצללה"ה לביהמ"ד דק"ק אפטא עוד בעת שהי' רב שמה, ואמר אספר לכם מה שראיתי כעת, שהביאו איש אחד לפני ב"ד של מעלה לדין ואלו מימינים לזכות, ואלו משמאילים לחובה, ובתוכם בא מלאך מליץ אחד והמליץ בעדו איך שסבל כמה וכמה יסורים בעוה"ז, וכמה הרפתקאות וצער עברו עליו, בטח הוי כפרה לאשמתו, ויתן אליו רחמיו, והי' רוצים לפטור אותו מעונש, ובתוך כך בא מקטרג אחד ואמר שאמת כן הוא שסבל יסורים הרבה, שכדאי לפטור אותו, **אך נעיין, אם קבל עליו היסורין מאהבה, כדי שיהי' לו לכפרת עון, ואם אמר על כל הבא עליו, הפסוק ראה עני' ועמלי ושא לכל חטאתי**, ובדקו אחריו, ולא מצאו, וחזרוהו לדונו ולחייב אותו על כל מעשיו. (עיי"ש עוד דברים מאלפים בינה ותחיה נפשך).

ונחתום אמרינו בדברי חיזוק אשר כמים קרים לנפש ע"ייפה המתיסרת, מה שהביא בספה"ק 'מאור ושמש' (וארא) בשם הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע: על הא דאמר בגמרא, נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין מה מלח ממתקת הבשר אף יסורין ממרקין וכו', דהיינו מה מלח אם מוסיף יותר מכשיעור אי אפשר לקבל הנאה מהבשר רק דוקא אם נמלח כשיעור, כך היסורין יהיו ממוזגים שיהיה יכולת לקבלם ויהיו ממוזגים ברחמים. אכיה"ר.

עטרות ודיבון
תחקירים בפרשת השבוע

הואיל ובזמן האחרון נתרבו ל"ע בשכונתנו אבלים האומרים קדיש וראיתי לברר עניין אחד הנוגע לאמירת הקדישים.

הנה בסידורי זמננו נכתב, שיש לומר קדיש דרבנן אחרי אמירת ברייתא דר' ישמעאל, וקדיש יתום אחרי אמירת מזמור שיר חנוכת הבית וקודם ברוך שאמר. בקובץ ישורון כרך ב' עמ' תקנא נדפס מאמר מקיף מהרב יצחק סץ שליט"א שחקר את מקורם של קדישים אלו, במאמר שלפנינו אשתדל להביא בקיצור את מסקנותיו שם.

אמירת קדיש קודם ברוך שאמר נזכרת לראשונה בשו"ת בנימין זאב סוף סימן קעו וז"ל שם **ועל מה שנהגת לומר קדיש קודם ברוך שאמר, גם בזה ישר כחך וראוי לאומרו, שכן כתבו הגאונים מפני מה מקדשין במקום שדורשין ובמקום שאומרין פסוקי דזמרה לפי שאין לך תיבה ואות שבתורה שאין שם המפורש יוצא ממנו מה שאין אנו יודעים לכך נהגו לקדש** וכו', **מכל זה נראה שאם נתקבצו עשרה בני אדם לדבר מצוה או לתפילה או לת"ת, צריכין לקדש. כ"ש אחר הברכות, דיש בהם כמה שבחות להקב"ה ואומרין משנה ואגדה, דודאי ראוי והגון הוא דדבר שבקדושה הוא משנה ואגדה וברייתא וכו' א"כ מאחר שאנו קורין בכל יום פרשת התמיד ומשנת איזהו מקומן וברייתא דרבי ישמעאל שהיא במקו' תלמוד שהמדרשי' הן כתלמוד, ראוי והגון הוא הקדיש אחריהם.** ומבואר דעד זמנו לא היה מנהג לומר את הקדיש הזה.

ובערוך השלחן סי' נה סעיף ד כתב, **הקדמונים לא אמרו רק שבעה קדישים בכל היום, ג' בשחרית אחד אחר ישתבח והשני אחר תחנון והשלישי אחר ובא לציון גואל, ושנים במנחה אחד אחר אשרי והשני אחר תחנון, ושנים בערבית אחד קודם שמ"ע והשני אחר שמ"ע, על שם שבע ביום הללתיך** [רוקח]. **ואח"כ הוסיפו עוד ג', היינו בכל תפלה לאחר עלינו, וכתבו שכל איש צריך לקיים בכל יום אותיות צדי"ק והיינו צדיק אמנין ד' קדושות י' קדישים ק' ברכות** [מג"א סי' כה, תכג], **ותקנו קדיש לאחר עלינו מפני היתומים שלא יוכלו להתפלל לפני העמוד, וקראו לזה קדיש יתום, וביום קריאת התורה עוד קדיש לאחר קריאת התורה, ויותר אין מקום לקדישים. ועכ"ז הוסיפו עוד אחד אחר שיר של יום מפני היתומים המרובים אבל יותר מזה חלילה להוסיף.**

אמנם כבר כתב בכנה"ג ע"פ שו"ת בנימין זאב הנ"ל, דנוהגין לומר קדיש קודם הודו והביא דבריו המשנ"ב בסי' נא סק"י וז"ל **יש נוהגין לומר קדיש קודם ב"ש ויש נוהגין לאומרו קודם הודו.**

והנה מלשון שו"ת בנימין זאב הנ"ל נראה דהקדיש שאמרו אחר ברייתא דר' ישמעאל הוי קדיש דרבנן. אמנם באמת זה צ"ע דהרי המשנ"ב בסי' נד סק"ט הביא דברי מג"א וז"ל שם, **אחר שלמד איזה ענין מתורה שבע"פ, יוכל לומר קדיש דרבנן. ועיין במ"א שמסיק, דדוקא אם אמר אח"ז עכ"פ מקצת דבר אגדה ואז יוכל לומר הקדיש דרבנן, כי עיקר הקדיש זה נתקן על דבר אגדה, וע"כ מנהג כל ישראל לומר אחר פרקי אבות ואחר במה מדליקין המאמר דר' חנניא בן עקשיא או אר"א א"ר אמר רבי חנינא ת"ח מרבים שלום וכו'. ולפ"ז יש ליזהר כשלומדים משניות יאמרו בסוף הלימוד המאמר דר' חנניא בן עקשיא וכדומה, כדי שיהיו יוכלו לומר עי"ז אח"כ הקדיש דרבנן.** וא"כ צ"ע דהרי בכל סדר היום שקודם הקדיש הזה אין אומרים שום דבר אגדה, ואיך אפשר לומר כאן קדיש דרבנן. ובשו"ע הרב סוף סי' נד, אחר שהביא דברי המג"א הנ"ל דאין לומר קדיש דרבנן בלי דבר אגדה, כתוב שם בסוגריים, **אבל אחר איזהו** [היינו ברייתא דאיזהו מקומן] **די בסיום תפלת יהי רצון.** וצ"ע בכוונתו איך מועיל אמירת יהי רצון לומר קדיש דרבנן. ובשם הגרא"י זלזניק זצ"ל כתבו, דה'יהי רצון' הזה נזכר במשנה בפרקי אבות פ"ה משנה כד, ולכן נחשב לאמירת דבר אגדה ושפיר מצי לומר קדיש דרבנן.

ובשם האר"י כתבו, דבשעת התפילה יש עליה מעולם לעולם, ובין כל עולם צריך לומר קדיש. ולכן צריך לומר קדיש קודם ברוך שאמר, דעד עכשיו הוי עולם העשיה ומכן ואילך עולם היצירה. אמנם לפי"ז אין שום מקום לומר שני קדישים ולא כמו שנדפס בסידורים. ונמצא בזה ב' מנהגים באחרונים. דבמטה אפרים משמע דאומרים קדיש אחר ברייתא דר' ישמעאל וקודם מזמור שיר ולעומת זאת בלקוטי מהרי"ח כתב בשם ספר זכרון יהודא וז"ל **דלפי מנהג אשכנז שאומרין קדיש אחר מזמור שיר חנוכת לא יאמרו קדיש לאחר איזהו כי לדעתם שם נקרא בין עולם לעולם.**

ומסיים הרב סץ שליט"א, **ושמעתי מכמה ת"ח מישוב הישן שבירושלים, שבבית הכנסת בחצר של ר' ישעי' ברדקי** (חתנו של בעל פאת השלחן) **בעיר העתיקה ובבהכנ"ס של בתי ברודי** (שבשכונת כנסת) **ובתי ניטן ובכל בתי כנסת הפרושים שבירושלים מקדמת דנא, הקפידו לומר קדיש רק פעם אחת והיא אחר מזמור שיר חנוכת. ויתכן נימוקם, היות ואין דברי אגדתא אחרי ברייתא דר' ישמעאל ולפי דברי המג"א אין לומר קדיש דרבנן, אבל אחר פסוקים של מזמור שיר ניתן לומר קדיש יתום ומפני טעם האר"י ז"ל.**

עטרת צדיקים

עיון במעשי הצדיקים לרגל יומא דהילולא

הרה"ק רבי שלום יוסף מרוזין זי"ע

י"א אלול תרי"א

בן מלך

"סחורה משובחת מלייפציג"...

התבטאות מופלאה זו שיצאה מפורש מפי קדוש **ישראל מרוזין**, על אודות בנו בכורו הרה"ק רבי **שלום יוסף**, עלומה הייתה כל ימי חייו, ולא הוברר הדבר עד לאותו יום - י"א אלול תרי"א, כשבפתע פתאום, בעת שהותו בעיר לייפציג לדרוש ברופאים, בעודו בדמי ימיו, בן ל"ח שנה, נסתלק אותו הבן לשבת בגן עדן עם אביו הקדוש, שעלה למרום בראשית אותה שנה, ביום ג' מר-חשון תר"א.

ומשהוברר פשרה של התבטאות זו, הוברר פשר פתגם המלך שנשמע בפעם אחרת על בנו זה, והיה לפלא לא פחות ממנה:

"ראוי בני שתשרה עליו שכינה כמשה רבינו ע"ה, אלא שאין הדור ראוי לכך"...

דמות דיוקנו של אביו

נסתרו דרכיה של רוזין, נעלמו מעיני כל חי. אותה שלשלת זהב טהור שיסודתה בהררי קודש, על ידי המגיד הגדול - **הרבי רבי בער ממעזריטש**, בנו הרה"ק רבי **אברהם המלאך**, מצאה את דרכה במשעולים טמירים שסלל בנו של המלאך, הרה"ק רבי **שלום מפראהביטש**, בנתיב חדש שלא ידעו עיט, כאשר סיגל לו גינוני מלכות, והתהדר בלבושי זהב מושזר מעוטרים ברקמות-חן. התנגדות רחבה קמה לו בתחילה. רבים שלא הבינו מה מקומם של מלבושי שרד ומקטרות אצילים בסערת מלחמת קיום של חיי-נצח מול הבל הבלים של העולם הזה. אך הקדושים ובעלי ההשגה, קלטו את רז סודו. הם הבחינו בעמוד האש המיתמר מתוך המקטרת, ובלב הנשבר שמבעד למחצלות ההוד, שם, בהסתרה שבתוך ההסתרה, הגירה השכינה בקדושה את דמעותיה, בקול דממה דקה.

"כל עבודתם של ה'מגיד' הקדוש, בנו ה'מלאך', ונכדו רבי שלום, לא הייתה אלא כדי להביא את נשמת הרה"ק מרוזין - בנו של רבי שלום - לעולם!" - נם פעם הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש. ואכן, בדמותו של הרה"ק מרוזין, השתקפו להם בבואותיהם של שלושה אבות הללו.

כרעיא מהימנא נהג אותו צדיק נשגב, קדוש ישראל, את צאן מרעיתו של הקב"ה, בדרך החסידות המובילה אל פעמי משיח, ולא בכדי נאבקו בו כוחות הסטרא-אחרא, וישימו אותו בבית הסוהר, ואף לאחר ששוחרר גלה מרוזין שבוואהלין אל סאדיגורא שבבוקבינה, והעתיק לשם את חצר קדשו שהייתה לתל תלפיות, וממנה הסתעפו חצרות הקודש לבית רוזין לדורותיהם.

בנו בכורו רבי שלום יוסף, נולד ב"ג תשרי תקע"ג. בבואו לפרקו נשא את הרבנית בלומא רייזיל, בתו של הרה"ק רבי דן מראדוויל, חתנו של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא - בעל 'אוהב ישראל'.

כשמנה אביו את שבחו, אמר: "בני שלום יוסף, הינו 'חכם', 'גיבור' ו'עשיר'. איזהו חכם? הלומד מכל אדם. איזהו גיבור? הכובש את יצרו. איזהו עשיר? השמח בחלקו".

בחג שמחת תורה האחרון לחיי הרה"ק מרוזין עלי אדמות, לא יצא לערכית השולחן כנהוג, והחסידים מצידם ישבו מכונסים ב'קלויז' כשהם מפירים את מנהגם להרבות בריקודים לכבודה של תורה. לאחר החג נכנסו חסידים דואגים אל רבם שחלשו כוחותיו, ושאלוהו כיצד יעשו בזמן שכזה, למי יבואו להתייעץ ולהתברך, השיב להם הצדיק: "לכו אל בני שלום יוסף, כי אני זה הוא, והוא זה אני"...

ואכן, לאות ולמופת היה הדמיון הרב בין האב לבנו, לא רק בזיו האיקוניין, שהיה דומים זה לזה כשתי טיפות מים, עד ששח הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפינעשט, שסבו הק' מרוזין הוריש לבנו רש"י את צורתו הקדושה, אלא בעיקר היה משקף בנאמנות את בבואתו הפנימית, ומתחקה ביסודיות אחר עקביו הרמים, ומשהבחין בכך אביו, הפטיר ברגש: "הפלא ופלא הוא, שיירש הילד מאביו אפילו את 'שנתו'..."

משך כל ימי חיי הנהגתו של אביו, היה רש"י המקשר בין הרבי לחסידים, ומעביר את אזכרותיהם ובקשותיהם השונות באופן הנאות, והיה הקשר בין האב לבנו קשר אמיץ, מקשה אחת זהב טהור.

זעות בלי לאות מחיל כסא

כזקן ורגיל התהלך רש"י בין שביליה השגיאים של תורת רוזין, כשהוא אוחז במעשי אבותיו, ועובד את קונו בדרך המיוחדת והנעלמת. אף עבודתו שבלב - זו תפילה, בהשקט ובדממה הייתה נעשית, רק שפתיו נעות וקולו לא ישמע. ובכל זאת נאלץ היה מידי יום לאחר התפילה להחליף את כתונתו שנרטבה כליל מזיעת העבודה. הרה"ק רבי אריה לייב מטאמשוב שראה בעיניו את הכתונת הספוגה הגיב על כך: "זהו שאנו אומרים בפיוט לקדושת כתר של הימים הנוראים: זעות בלי לאות מחיל כסא - - - "

עבודתו וקדושתו לא ידעו גבול והיו למעלה מגדר האנושי. הוא אף היה מרבה בסיגופים, ולעתים מתענה על פני מספר ימים ויותר, כשרק בלילה היה טועם דבר מה כדי להחזיק את נפשו. סיגופים אלו לא החלישו את כוחו, וחרף תעניותיו הרבות נודע בגבורתו המופלאה, אותה הגדיר ככוח שמימי.

מספר כי בתו הצדיקת, חרדה מאד לבריאותו, ביודעה את הסיגופים הרבים בהם מפרך את גופו. באחת הפעמים בה הניחה לפניו את ארוחתו, עליה עמלה במסירות, הבחינה בתום שעות ספורות כי לא נגע כלל באוכל. בצערה פרצה בבכי מר, כשהיא נושאת אליו את עיניה הדומעות. 'מה לך בתי?' - פנה אליה ברוך. 'האם על כוחותי חוששת אתי? הנה אראה לך כי אם נותנים לנשמה את כל צורכה ומזונה, כי אז אין צורך להאכיל גם את הגוף. ומידי דברו אחז בשתי אצבעותיו בכיסאו הענק, וסובב אותו סחור סחור...

לאחר שנסתלק אביו הקדוש, מינוהו חסידי רוזין לרבם ומנהיגם. אך לא ארכו עליו ימי ממלכתו, ופחות משנה מפטירת אביו, הלך גם הוא אחריו למנוחות, בחייהם ובמותם לא נפרדו. וכאמור נפטר בלייפציג, ושם מנוחתו כבוד.

דמותו של רש"י נותרה כמדרש הנעלם, והיא עומדת קרובה וסמוכה לאביו הקדוש, בו דבק כל ימיו ובנתיבו מיהר ללכת. בנו בכורו הרה"ק רבי יצחק, ייסד את שושלת בית בוהוש, ובנו השני הרה"ק רבי נחום בעריניו היה חתנו של דודו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אכי"ר.

עטרות של שבלים

פלאות ופרפראות

הבכי של הגר"ע יוסף זצ"ל

שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים (כב, ז).

בספר 'מלך ביופיו' מסופר:

בקיץ של שנת תש"ס כובד הגה"ק רבי עובדיה יוסף זצוק"ל במצוות שילוח הקן, לאחר מכן כשישבו הקהל לסעודת מצוה לכבוד המעמד, הבחינו הקהל כי מרן בוכה וממלמל בפיו קרוב לעשרים דקות!

איש מן הנוכחים לא העז לשאול לפשר הבכיה, אך משניגש בעה"ב למרן ושאלו על כך, השיב לו מרן: בעת קיום המצוה, נזכרתי בדברי הזוה"ק (תיקונים, תיקון ו') שבזמן שישראל מקיימים מצות שלוח הקן כל ממונה מלמד זכות על העופות שלו, והקב"ה אוסף את כל צבאותיו ואומר להם: ומי ילמד זכות על בני שנמצאים בגלות? ומי ילמד זכות על השכינה שהיא בגלות שהקן שלה הוא בית המקדש שחרב? ואז אומר הקב"ה אני אלמד עליהם זכות, ועי"ז יתעוררו רחמים על ישראל.

ולכן בכיתי והתפללתי בעת רצון זה, ואמרתי עד מתי השכינה תהיה בצער, עד מתי יהיו ישראל לסבל ולרדיפות וצרות.

הזהרו בגחלתן

וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ (כד, ג).

סיפור נורא מובא בספר 'אגרות סופרים':

כאשר ביקר הגה"ק רבי עקיבא אייגר בווארשא, נכנס אל המרא דאתרא הגאון רבי שלמה זלמן - בעל שו"ת 'חמדת שלמה'.

פתאום באה אישה בוכייה להתאונן לפני הגאונים הקדושים, היות כי בעלה השתמד רח"ל זה כמה שנים, ואינו רוצה לתת לה גט פיטורין, וכבר עמל בזה הרבה הגאון בעל חמדת שלמה ולא עלתה בידו, ועתה בשמעה כי הרב מפוזנא הגיע לוורשא, באה במר נפש אולי בשבת גאוני הדור גם יחד ימצאו עצה ותחבולה להוציאה מכבלי העיגון.

החמדת שלמה פנה אל הגרעק"א ואמר: מן הראוי שיעזור לה מר גאונו כי רחמנות גדולה היא. ואמר הגאון רעק"א: אולי נוכל לפעול שיבוא לפנינו המומר, ועשו השתדלות אצל רעיו וידידיו של המומר שיפתו אותו ללכת אל הרבנים כאשר יזמינו אותו אליהם, ואמרו לו ידידיו בשחוק וליצנות כי מה אתה ירא מפניהם, הלא תוכל לעמוד בדעתך, ומה יכולים הרבנים לעשות לך.

כאשר הגיע המשומד, אמר לו הגרעק"א למה אינך פוטר את אשתך, אם אתה הלכת בדרך שבחרת לך, אבל מה לך אל העניה סוערה הזאת. והוא השיב בלעג שאינו רוצה לפטור אותה.

אמר לו הגרעק"א, הלא שמעתי עליך אשר בילדותך למדת גמרא בביהמ"ד, ואמר הן.

ציווה הגרעק"א להביא גמרא מסכת קדושין ופתח הגמרא בתחילת המסכת והראה לו באצבע על הדף, ואמר בזה הלשון: הלא אמרו חז"ל במשנה האשה נקנית כו' וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל, אם כן ממה נפשך, או פטור אותה בגט, או באם לא תרצה יוכל להיות הדרך השני במיתת הבעל.

המשומד שחק ולעג לדברי הגרעק"א, ויצא מבית הרב. והנה בהליכתו מן הבית והתחיל לרדת מן המדרגות למטה, פתאום הרגיש כי עיניו כהות ונחשכו לו, ואחזו השבץ ונפל מן המדרגות ונהרג במקומו, והיה לנס.

ענין 'ארבעים מלקות חסר אחת'

אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ (כה, ג).

בספר 'שיח שרפי קודש' מסופר:

"פעם אחת עלה על דעת צדיק אחד שמחוייב במלקות אך הרי אין כעת אין ב"ד שראוי להלקות אותו, לכן נסע להרה"ק בעל ה'דברי יחזקאל' משינאווא זי"ע.

בעת בואו לקבל פניו התחיל הדברי יחזקאל לדבר עמו ממאמר חז"ל (מכות כב, א) שהתורה אמרה ארבעים יכנו וחכמים פתחו אחת והעמידו על ל"ט מלקות, והקשה למה פתחו כאן יותר מבכל התורה, הא יש חשש בל תגרע, והצדיק ההוא היה גאון גדול והתחיל לתרץ בדרך חידוד ופלפול.

השיבו הרה"ק משינאווא: אף שהוא פלפול טוב אך לי נראה בדרך פשוט, והוא אמת, מחמת שהתורה אמרה ונקלה אחיך, כיון שלקה הרי הוא כאחיך, א"כ יהיה סבור שהוא אדם השלם בלא חטא כצדיק גמור בעיניו, אך אדם צריך להיות חטאיו נגדו תמיד, לכן פתחו מלקות אחת כדי לידע שעוד חסר לו להשלימות של שאר בני אדם שלא חטאו כלל!

וכיוון הגה"ק משינאווא בזה ברוח קדשו למחשבות הצדיק הנ"ל, שרצה ללקות את עצמו כדי שיהיה צדיק שלם, וחז"ל לא רצו בזה".

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא

קדם חבר המערכת, אחד מיוחד
שבחבורה, צנא מלא ספרא,
רב חינא ורב חסדא

הרב הגאון

רבי **נתנאל קצבורג** שליט"א

מראשי כולל "אמרי נועם"
בבית מדרשנו
עורך מדור "עטרות ודיבון"

לרגל אירוסי בתו תחי'
עב"ג במז"ט ובשעטו"מ

יתן ה' שמחה באהלו, ורוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ובבריאות השלימה יזכה לרוות תענוג ונחת מזה זיווג ומכל יוצ"ח עד ביאת גוא"צ

המערכת

גם אני אענה כנגד המברכים בברכת מזלא טבא ונדיא יאה לידי"נ הגאון ר' נתנאל שליט"א בצירוף ברכות מאליפות שהזיווג יעלה יפה ויזכה לרוות מכל יוצ"ח רב נחת דקדושה עד כי יבא שילה

חיים מאיר הורוביץ
אבדק"ק דז'יקוב

לתגובות הערות והארות: 10atarot@gmail.com • מרכז מוסדות דז'יקוב בא"י רח' האיילות 20, גבעת זאב